

صفحات «روایت تهران» که پیش روی شماست، به انعکاس روایت‌های خواندنی تاریخ تهران قدیم و سرگذشت شخصیت‌ها و نامداران، خیابان‌ها و گذرگاه‌ها، واقعه‌های تأثیرگذار و تاریخ شفاهی طهران تعلق دارد. با عکس‌های یادمانداز خاطرات تهران دیر و زو قصه‌ها و ماجراهای پس‌پشت این عکس‌ها، شما هم می‌توانید در انتشار این صفحه که متعلق به خود شما و شهر شماست ما را همراهی کنید. «همشهری» بهترین عکس‌ها و قصه‌هایی را که برای ما ارسال می‌کنید با نام خودتان منتشر و به شما «همشهریان همراه» هدیه‌ای تقدیم می‌کند.

۳ شب آیینی در قبله تهران

یکی از قدیمی‌ترین مراسم آیینی برای پیشواز ماه محرم، مراسم مسلمیه در شهرری و تهران است که در سال ۱۳۹۹ این رسم صدواندی ساله به عنوان میراث ناملموس به ثبت ملی رسیده است. این مراسم که در ۳ شب برپا می‌شود از گذشته هر شب میزبان هیئت‌های خاصی است. سیدعلی آقا سیدعلی، از خادمان حرم عبدالعظیم (ع) حضور هیئت‌های خاص در این ۳ شب در حرم را بر ایمان روایت می‌کند.

هیئت اصناف در شب اول

آقا سیدعلی درباره نحوه اجرای مراسم در شب اول مقارن با شب هفتم ذی‌الحجه چنین تعریف می‌کند: «در سال‌های اخیر تعداد هیئت‌ها و عزادارانی که در این مراسم شرکت می‌کنند، بیش از ۱۰۰ هیئت است، اما در سال‌های اولیه تعداد هیئت‌های شرکت‌کننده در شب اول انگشت شمار بود و به یک یا ۲ هیئت ختم می‌شد که اغلب مختص اصناف بود. در این مراسم، عزاداران سینه‌زنان وارد صحن حرم می‌شدند و مرحوم حاج مرزوق، پدر چهار پایه‌خوانی مقابل صحن آینه با ذکر مظلومیت مسلم بن عقیل و اهل بیت (ع) در باب واقعه کربلا مداحی می‌کرد.»

هیئت سادات شیرازی‌ها در شب سوم

شب آخر مراسم مسلمیه، ویژه هیئت سادات شیرازی‌ها و شرکت عموم مردم بود. سیدعلی آقا سیدعلی درباره اجرای مراسم شب سوم مسلمیه تعریف می‌کند: «شب آخر هم که اغلب مقارن با شب عرفه می‌شد، مختص عموم مردم بود. در واقع یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جذاب این مراسم نقل سینه به سینه و ماجرای شفاهی آن بود. وقتی شب اول هیئتی در مراسم مسلمیه شرکت می‌کرد و ماجرای عزاداری‌های بی‌ظنیر آن و حضور واعظان و مداحان مشهور را برای دیگر هیئتی‌ها تعریف می‌کرد، سایرین هم مشتاق حضور در این مراسم می‌شدند؛ برای مثال، بانی شب سوم مسلمیه از نیاکان آقا سیدمحمد شیرازی است که اغلب با هیئت سادات شیرازی در این مراسم حاضر می‌شد.»

روشن‌دلان و واعظان در شب دوم

یکی از هیئت‌های معروف شب دوم مراسم مسلمیه هیئت روشن‌دلان بود. سیدعلی آقا سیدعلی درباره نحوه عزاداری این هیئت می‌گوید: «مرشد اسماعیل که از مداحان روشن‌دل تهرانی بود، در زمان حضور هیئت روشن‌دلان در صحن حرم حضرت عبدالعظیم (ع) مداحی می‌کرد. البته در این شب هم علاوه بر روشن‌دلان، واعظان و مداحان و روحانیون مطرح و سرشناس تهران مانند مرحوم حجت الاسلام فلسفی، مرحوم سلطان‌الواعظین، مرحوم آسید ابوالقاسم شجاعی و حجت الاسلام حسین اثنی عشری از علمای مقیم ری حضور داشتند.» به گفته ریش سفیدان شهرری، مرحوم حجت الاسلام اثنی عشری که از بانیان هیئت قرائت قرآن این شهرستان بود و همیشه جلو این هیئت حرکت می‌کرد در ایام مسلمیه به رسم مهمان‌نوازی تا پایان عزاداری هیئت‌های تهرانی وارد صحن حرم نمی‌شد.

روایت آن خیر ناشناس

ایام عزاداری شهادت امام حسین (ع) در شهرری با ایام مسلمیه و شهادت مسلم بن عقیل (ع) شروع می‌شود. مردم شهرری از چندماه قبل کمک و نذورات خود را برای پذیرایی از هیئت‌ها اهدا می‌کنند. حاج اکبر کاوه، از مداحان پیشکسوت شهرری، بر ایمان می‌گوید که هیچ سالی برای خرج مراسم عزاداری و پذیرایی از هیئت‌ها لنگ نمانده‌اند.

او که پیش از ۷ دهه از عمرش گذشته است، می‌گوید: «۷۰ سال پیش وضع مالی مردم خیلی بد بود. یادم هست وقتی پدرم می‌خواست برای مسجد جامع زیلو بخرد، ۲ سال پول جمع کرد تا توانست به یزد برود و ۲ تا زیلو برای مسجد بخرد.» حاج اکبر بر ایمان از سالی می‌گوید که یک خیر ناشناس تمام پولی را که برای پذیرایی از

عزاداران کم آورده بودند به هیئت اهدا کرد: «سال ۱۳۴۳ که امام خمینی (ره) را تبعید کردند، سختگیری حکومت برای برگزاری هیئت‌ها بیشتر شد. یادم هست برای برگزاری مراسم هیئت ۲۷۵ تومان کم داشتیم و تقریباً همه اهل محل از ما جزا خیر دار شدند؛ تا جایی که همان شب مادرم خدایا مرز، گردن بندش را از گردنش در آورد و گفت: بفروش و بدهی را بده. صبح زود زنگ خانه ما را زدند. در را که باز کردم، دیدم علی آقا اسپرز است. گفت: اکبر می‌دانی چی شده؟ گفتم: چی شده؟ گفت: بعد از خواندن نماز صبح، دیدم یک نفر در خانه را می‌زند. در را که باز کردم دیدم آقای پشت در است و کیسه‌ای به من داد و گفت: این نمکی باشد برای امام حسین (ع). ۲۷۵ تومان پول بود. وقتی رفت، یادم افتاد که چرا اسمش را نرسیدم!»

